

Com les escoles Magnet estan donant resposta a la problemàtica de la segregació escolar?

How are Magnet schools responding to the problem of school segregation?

Grau en Educació Infantil
Treball Final de Grau - Curs 2022-2023
Universitat Ramon Llull - Blanquerna
Alumna: **Alba Asensio Hoyo**
Tutor: **Jordi Díaz Gibson**

Resum

La segregació escolar és una problemàtica punyent des de fa molt de temps en la nostra societat. Dades de la situació espanyola evidencien que és un dels principals factors que afecten l'equitat educativa del nostre país, provocant un major efecte negatiu en els col·lectius més vulnerables. Per tant, és necessari combatre aquesta problemàtica, ja que entre les seves conseqüències, trobem la vulneració del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, protegit per la Convenció de les Nacions Unides dels Drets de l'infant. Sabem, a partir de diverses recerques, que en nombrosos municipis de Catalunya hi ha desequilibris significatius entre centres escolars en la composició social de l'alumnat, tot i ubicar-se en la mateixa zona. En resposta a aquesta problemàtica, es vol donar visibilitat al programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu», una estratègia que, a partir del seu projecte, vol fer front a aquestes desigualtats, amb l'objectiu de garantir l'heterogeneïtat social a les escoles. Per tant, davant de la realitat de la segregació escolar a Catalunya i en el context de les escoles Magnet, el present article pretén analitzar com aquestes escoles estan donant resposta amb el seu programa educatiu a la problemàtica de la segregació escolar. Això s'aconseguirà mitjançant l'anàlisi d'un conjunt de sis entrevistes, per tal d'obtenir dades qualitatives. Els participants que formaran part de la recerca seran, d'una banda, una experta en l'àmbit de la segregació escolar i, d'altra banda, cinc professionals que han viscut de prop l'experiència del programa. Les evidències recollides mostren que les escoles Magnet són una estratègia efectiva contra la segregació escolar, ja que a més de provocar més heterogeneïtat social als centres, té beneficis importants en ells. Aquesta investigació és de gran interès, ja que tracta amb profunditat una realitat educativa actual i, a la vegada, dona veu a una estratègia efectiva, que no té el reconeixement que hauria de tenir, com és el programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu».

Paraules clau: Equitat educativa, desigualtats socials, segregació escolar, escoles Magnet.

Abstract

The problem of school segregation has been present for a long time in our society. Data from the Spanish situation show that it's one of the main factors affecting the educational equity of our country, causing a greater negative effect on the most vulnerable groups. Therefore, this problem must be combated, since its consequences include the violation of

the right to education on equal opportunities, protected by the United Nations Convention on the Rights of the Child. We know, from various researches, that in numerous municipalities in Catalonia there are significant imbalances between schools in the social composition of the students, despite being located in the same area. In light of this problem, I want to give visibility to an initiative called «Magnet program. Alliances for educational success», a project whose strategy seeks to deal with these inequalities, with the aim of guaranteeing social heterogeneity in schools. Therefore, faced with the reality of school segregation in Catalonia and in the context of Magnet schools, this article aims to analyse how these schools are responding with their educational programme to the problem of school segregation. This will be achieved by analysing a set of six interviews, in order to obtain qualitative data. The participants who will be part of the research will be, on the one hand, an expert in the field of school segregation and, on the other hand, five professionals who have been closely involved in the experience of the programme. The results showed that Magnet schools are an effective program against school segregation, as in addition to causing more social heterogeneity in schools, it has significant benefits in them. This research is of great interest because it deals in depth with a current educational reality and, at the same time, it gives voice to an effective strategy that doesn't have the recognition it should have, as is the «Magnet program. Alliances for educational success».

Key words: Education equity, social inequality, school segregation, Magnet schools.

1. Introducció

En l'àmbit de l'educació, l'equitat educativa significa que tots els infants tinguin les mateixes oportunitats i condicions per formar-se, independentment del seu origen, gènere i classe social (Departament d'Educació, 2022). A partir de les meves vivències personals, i com a mestra, m'he qüestionat si aquest principi es compleix, i quines són les causes que el fan o no possible.

A partir d'un estudi dut a terme el curs 2020-2021 pel Moviment de Renovació Pedagògica Acció Educativa, s'analitzen els factors del sistema educatiu que determinen el grau d'equitat a les diferents comunitats autònomes del territori. En resposta a això, s'obtenen dades de la situació espanyola que evidencien que un dels principals factors que afecten l'equitat educativa és l'alta segregació escolar que hi ha al nostre país. Entenem per segregació escolar la distribució desigual de l'alumnat entre els centres educatius d'un territori (Fundació Bofill, 2021). En nombrosos municipis de Catalunya hi ha desequilibris entre centres escolars en la composició social de l'alumnat. Trobem, d'una banda, centres amb una elevada concentració d'alumnat socialment desfavorit i, d'altra banda, centres amb una composició social significativament més afavorida, tot i ubicar-se en la mateixa zona.

Combatre la problemàtica de la segregació escolar és necessari, ja que aquesta suposa una vulneració del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, protegit per la Convenció de les Nacions Unides dels drets de l'infant i per la legislació en matèria d'educació (Departament d'Educació, 2022). Aquest fenomen limita les oportunitats de l'alumnat d'assolir el seu màxim desenvolupament possible, especialment de l'alumnat socialment més desfavorit. Els informes d'avaluació del sistema educatiu a Catalunya (per exemple, les proves PISA)

posen de manifest les desigualtats existents en els resultats educatius de l'alumnat en funció del seu origen social. En general, els infants socialment menys afavorits (infants amb progenitors amb dèficit instructiu, infants d'origen immigrat, etc.) accedeixen més tard a l'oferta educativa, obtenen pitjors resultats al llarg de la seva escolaritat i abandonen abans el sistema educatiu del que ho fan els infants socialment més afavorits. En aquest sentit, podríem concloure que la desigual distribució de l'alumnat, parlant a nivell social, és un dels factors principals que explica aquestes desigualtats.

El Departament d'Educació impulsa polítiques, iniciatives i recursos per combatre la segregació als centres educatius. Com ara, el Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, de març de 2019, de la mà del Síndic de Greuges i amb el suport de la majoria d'administracions locals de municipis de més de 10.000 habitants, membres de la comunitat educativa i del Parlament de Catalunya. Aquest, tenia per objectiu implementar mesures orientades a incrementar la corresponsabilitat dels centres en l'escolarització equilibrada d'alumnes i la dotació de recursos per atendre les necessitats específiques de suport educatiu existents del conjunt de centres que integren el Servei d'Educació de Catalunya. Per últim, ressaltar l'aprovació del DECRET 11/2021, de 16 de febrer, de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya, aprovat l'any 2021 pel Govern de la Generalitat de Catalunya, incorporant les principals recomanacions fetes en el marc dels treballs del Pacte contra la segregació escolar, i més concretament en el document 'Propostes per a un nou decret i per a nous protocols d'actuació', presentat el 4 de novembre de 2019. La gran novetat del decret va ser que canviava la forma sobre com es programaria l'oferta de places escolars del servei d'educació de Catalunya, és a dir, de l'escola pública i de la concertada. Ara seria el Departament d'Educació qui programi tota l'oferta.

L'índex de dissimilitud és l'indicador més utilitzat per mesurar la segregació escolar. Pren valors del 0 a l'1 (o del 0% al 100%): mentre més s'apropa a 1 (o a 100%) més segregació escolar hi ha. Es pot llegir com el percentatge d'alumnat que caldria redistribuir per garantir que està distribuït de manera equilibrada en tota la xarxa (Fundació Bofill, 2021). Existeixen dades que il·lustren que el Pacte i les mesures que se'n deriven d'ell han consolidat una tendència positiva en l'evolució de la segregació escolar a Catalunya en els darrers anys. A partir del curs 2018/2019, any on es signa el Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, veiem una reducció dels nivells de segregació escolar del 10% a primària (ens referim als nivells que van des de P3 fins a 6è de primària com a primària). Mentre que en aquest curs calia (hipotèticament) canviar de centre al 44% de l'alumnat estranger per garantir una escolarització plenament equilibrada d'aquest alumnat a primària, el curs passat, 2021/2022 (novembre) aquesta proporció va ser del 39%.

Altrament, davant la problemàtica de la segregació escolar, va sorgir la iniciativa del programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu», impulsat per la Fundació Jaume Bofill, en col·laboració amb el Departament d'Ensenyament. Aquest es basa en la idea de les *Magnet schools*, que van aparèixer als anys 70 als Estats Units, per tal de lluitar contra l'elevada segregació escolar que hi havia al país i augmentar el compromís voluntari de famílies i professorat envers una escola que generés oportunitats educatives per tothom (Fundació Bofill, 2015). La seva idea principal és treballar per aconseguir una composició

escolar més diversa, és a dir, aconseguir que els centres educatius siguin més heterogenis socialment. Per aconseguir-ho, no ho fan a través de polítiques d'imposició, sinó a partir de polítiques d'atracció. És a dir, les escoles Magnet, tenen com a objectiu atreure a les famílies de diferent estatus econòmic sociocultural, a partir d'un projecte prou innovador i específic, garantint així aquesta heterogeneïtat social.

Així doncs, davant de la realitat de la segregació escolar i en el context de les escoles Magnet, el present article pretén analitzar com aquestes escoles estan donant resposta a la segregació escolar. Per tal de dur a terme aquesta recerca, es parteix de dos objectius. El primer, consisteix a descriure la realitat de la situació de la segregació escolar a Catalunya; i el segon, en analitzar el paper i la resposta del programa Magnet davant la problemàtica de la segregació escolar. Per tal d'obtenir respostes dels objectius plantejats inicialment, es realitzaran un total de sis entrevistes a experts i expertes. Per una banda, a una experta en l'àmbit de la segregació escolar, i de l'altra, cinc professionals que han viscut de prop l'experiència i el desenvolupament del programa.

2. Marc teòric

2.1. La segregació escolar a Catalunya

La segregació escolar és un problema molt greu, i Catalunya es troba entre els deu països amb més segregació escolar a tota Europa (Segurola, 2020, p.5). Aquest desequilibri significatiu en la composició de les escoles, a més de comportar conseqüències en aquestes, ho fa també en el país, posant en perill la cohesió social d'aquest, la igualtat d'oportunitats i el seu desenvolupament (Segurola, 2020, p.2).

Entenem per segregació escolar la distribució desigual de l'alumnat entre els centres educatius d'un territori (Segurola, 2020, p.4). Aquest fet provoca desequilibris entre centres escolars en la composició social de l'alumnat. En un mateix territori, trobem, d'una banda, centres amb una elevada concentració d'alumnat vulnerable, socialment desfavorit (generalment de titularitat pública, però també concertats) i, d'altra banda, centres amb una composició social significativament més afavorida, tot i ubicar-se en la mateixa zona.

Per tant, quan parlem que en un municipi o país hi ha molta segregació escolar, ens referim que en aquella xarxa educativa existeixen centres que concentren molt alumnat vulnerable, i alhora, d'altres que en concentren molt d'ordinari o benestant.

L'existència de la segregació escolar no només és un problema d'aquells centres que concentren alumnat amb més dificultat, sinó que és un problema estructural del conjunt de la xarxa educativa. Bàsicament, d'una banda, posa en qüestió l'equitat i la qualitat educativa i, d'altra, la cohesió social del país. Per aquest motiu, és fonamental adreçar-lo amb totes les mesures polítiques que tinguem, ja que els seus impactes són molts en aquests diferents àmbits (Fundació Bofill, 2015).

Així doncs, combatre la problemàtica de la segregació escolar és necessari, ja que per al conjunt de la societat té efectes negatius sobre el rendiment escolar i sobre la convivència i la cohesió present i futura. Aquest fenomen, suposa una vulneració del dret a l'educació en

igualtat d'oportunitats, protegit per la Convenció de les Nacions Unides dels drets de l'infant i per la legislació en matèria d'educació (Departament d'Educació, 2022). Limita les oportunitats de l'alumnat d'assolir el seu màxim desenvolupament possible, especialment dels alumnes socialment més desfavorits.

Els informes d'avaluació del sistema educatiu a Catalunya (per exemple, les proves PISA), posen de manifest les desigualtats existents entre centres públics i concertats. Segons les dades de PISA de l'any 2015, als centres públics hi predominen les famílies de classe baixa o mitjana-baixa: un 26,8% dels estudiants de centres públics són desfavorits, acullen el 79% dels estudiants immigrants i 9 de cada 10 alumnes provenen de les llars amb menys renda. En canvi, a l'ensenyament concertat, només l'11% de l'alumnat pertany al grup més desfavorit (Chamorro et al., 2022).

La despesa en educació pública ha disminuït, baixant el 5% del PIB, aconseguit el 2009. Però, aquesta ha augmentat als centres concertats els darrers 10 anys. (Chamorro et al., 2022). Les famílies que escullen l'ensenyament concertat valoren, entre altres coses, les característiques socioeconòmiques de l'alumnat, fet que provoca que no disminueixi la segregació escolar. Aquest tipus d'ensenyament, decideix unes quotes per a les famílies, que acaben exercint de filtre perquè el col·lectiu més vulnerable no pugui accedir a aquests centres, ja que no té els recursos necessaris per fer-ho. Per tant, la major part de l'alumnat desafavorit està escolaritzat en un centre públic, per les normes d'admissió al centre, la gratuïtat i les polítiques de zonificació escolar.

Ahora, aquests informes avaluatius, posen en evidència la diferència de rendiment acadèmic existent en els resultats de l'alumnat en funció del seu origen social. En general, els infants socialment menys afavorits (infants amb progenitors amb dèficit instructiu, infants d'origen immigrant, etc.) accedeixen més tard a l'oferta educativa, obtenen pitjors resultats al llarg de la seva escolaritat i abandonen abans el sistema educatiu del que ho fan els infants socialment més afavorits. Per tant, podríem concloure que la segregació escolar provoca iniquitat i un increment de les desigualtats entre els resultats educatius, perjudicant especialment a l'alumnat més vulnerable (Seguro, 2020, p.4).

Per calcular la segregació escolar que hi ha en un territori podem tenir en compte dos factors: l'alumnat socioeconòmicament vulnerable o l'alumnat d'origen estranger. A escala de països, sí que hi ha disponibles dades de segregació escolar segons la vulnerabilitat socioeconòmica de l'alumnat, ja que amb les dades PISA hi ha suficient informació per a tenir una anàlisi global d'aquests. En canvi, no passa el mateix quan volem reproduir anàlisis a escala municipal, ja que no es disposa de suficients dades. En l'àmbit municipal, les dades que s'utilitzen més habitualment són les que fan referència a la segregació escolar segons l'origen estranger de l'alumnat, ja que són les més fiables. A Catalunya és difícil poder calcular la segregació escolar municipal per raó socioeconòmica, ja que els criteris de detecció d'aquest alumnat difereix molt entre poblacions. Mentre que hi ha municipis que detecten més d'un 20% d'alumnat com a vulnerable, n'hi ha d'altres que no en detecten cap (Fundació Bofill, 2021). Per aquesta raó, tots els estudis que analitzen l'estat o evolució de la segregació a nivell municipal utilitzen les dades de distribució de l'alumnat d'origen estranger per calcular la segregació escolar.

L'índex de dissimilitud és l'indicador més utilitzat per mesurar la segregació escolar, tant a nivell internacional com a nivell municipal. Pren valors del 0 a l'1 (o del 0% al 100%): mentre més s'apropa a 1 (o a 100%) més segregació escolar hi ha (Fundació Bofill, 2021). Mesura com de manera equilibrada estan distribuïts dos grups, alumnat ordinari i alumnat vulnerable, en tota la xarxa educativa (no si n'hi ha molt o poc). Per tant, no mesura el percentatge d'alumnat vulnerable que hi ha al municipi. Per això, si veiem que un municipi té una dissimilitud del 40%, la lectura que hem de fer no és que aquest territori té aquest percentatge d'alumnat estranger, sinó que caldria distribuir el 40% de l'alumnat per tal de garantir que tots els centres tenen el mateix percentatge d'alumnat ordinari i estranger. En definitiva, l'índex de dissimilitud es pot llegir com el percentatge d'alumnat que caldria redistribuir per garantir que està distribuït de manera equilibrada en tota la xarxa (Fundació Bofill, 2021).

La segregació escolar a Catalunya: iniciatives, polítiques i recursos per combatre aquest fenomen als centres educatius

A causa de la persistència de la segregació escolar, l'any 2019, Catalunya va adonar-se que les mesures que tenia desplegades fins aleshores, no eren suficients i prou efectives per combatre un fenomen tan important com era aquest. Va arribar a la conclusió que si no hi havia una actuació per part seva, la segregació escolar continuaria sent una problemàtica estructural que persistiria al llarg dels anys. Al mateix temps, a causa d'aquesta, continuaria existint la vulneració del dret a l'educació que generava. Per tant, havien d'implementar noves polítiques per disminuir aquest fet, ja que la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (LEC), estableix com a principis rectors del sistema educatiu l'equitat, la inclusió escolar i la cohesió social (Síndic de Greuges, 2018).

Un dels motius principals que provoca que aquests principis no es compleixin és el dèficit de finançament públic del sistema educatiu català (Síndic de Greuges, 2018). Aquest, provoca que part del servei educatiu que presten els centres s'hagi de finançar a través de les aportacions de les famílies, la qual cosa resulta contradictòria amb el principi de gratuïtat que regeix el nostre sistema educatiu, suposant un important factor de desigualtat: tant en l'accés als diferents centres, com també en la configuració dels projectes educatius, ja que estan condicionats, en part, pel finançament privat de les famílies. Aquest fet perjudica especialment a l'alumnat desafavorit i alhora, als centres públics i concertats amb una elevada complexitat educativa.

Cal un finançament públic suficient dels centres, tal com preveu la LEC (art. 42), per garantir estàndards de qualitat equivalents per al conjunt de centres del Servei d'Educació de Catalunya, i també per garantir la gratuïtat real de l'ensenyament (Síndic de Greuges, 2018). Així, les quotes finançades per les famílies no esdevindrien un factor de segregació escolar, tal com succeeix actualment. És en aquest sentit que l'any 2019, es planteja el Pacte contra la Segregació escolar a Catalunya. És el document amb què s'arriba a un compromís de país per combatre la segregació escolar i es reafirma la voluntat de les institucions catalanes de vetllar per una escola inclusiva i integradora, que asseguri les expectatives d'èxit de tot l'alumnat, tenint-ne en compte la diversitat i complexitat social (Departament d'Educació, 2022). En aquest sentit, el Pacte es planteja, entre altres

aspectes, avançar en la gratuïtat de l'ensenyament, amb un increment del finançament dels centres públics i concertats, i discriminar positivament en la transferència de recursos els centres i les famílies socialment menys afavorides (Síndic de Greuges, 2018).

En aquesta línia, totes les mesures proposades al Pacte, siguin les orientades a incrementar la corresponsabilitat dels centres en l'escolarització equilibrada d'alumnat, siguin les orientades a incrementar la dotació de recursos per atendre les necessitats específiques de suport educatiu existents, estan adreçades al conjunt de centres que integren el Servei d'Educació de Catalunya (els centres públics i els centres privats sostinguts amb fons públics) i parteixen de la necessitat d'incrementar el pressupost en educació entorn del 6% del PIB (Síndic de Greuges, 2018). Posar remei a la problemàtica de finançament dels centres és una acció imprescindible per promoure la plena gratuïtat de l'ensenyament i corregir la segregació existent al sistema educatiu.

Però, és necessari posar fi a aquesta problemàtica des de la col·laboració i la corresponsabilitat dels diferents actors que intervenen en el Pacte. És a dir, el Departament d'Educació, el Síndic de Greuges, gairebé tots els ajuntaments de més de 10.000 habitants, membres de la comunitat educativa i del Parlament de Catalunya (Departament d'Educació, 2022). Sense un acord de tots, es fa molt difícil desenvolupar polítiques efectives per promoure l'equitat en l'escolarització de l'alumnat. L'experiència assenyalava que quan s'han fet polítiques actives amb la corresponsabilitat de tots, el resultat ha estat positiu, ja que s'han aconseguit avenços significatius (Síndic de Greuges, 2018).

En aquesta línia, el Pacte contra la segregació escolar a Catalunya insta els diferents actors a ser capaços de generar consensos i compromisos entorn de com actuar per construir un servei d'educació de Catalunya just i equitatiu, i específicament per abordar aquest objectiu comú: la lluita contra la segregació escolar (Síndic de Greuges, 2018). El document inclou trenta actuacions i cent vuitanta-nou mesures, que es concreten en nou àmbits diferents: Àmbit 1. Aprovació d'un nou decret d'admissió d'alumnat amb més instruments per combatre la segregació escolar; Àmbit 2. Elaboració d'orientacions relacionades amb la programació de l'oferta i la gestió del procés d'admissió; Àmbit 3. Aprovació d'un protocol per a l'aprofitament de la reserva de places com a mesura d'escolarització equilibrada d'alumnat; Àmbit 4. Promoció d'acords locals entre centres dins d'una mateixa zona o municipi per a l'escolarització equilibrada de l'alumnat; Àmbit 5. Promoció de bones pràctiques relacionades amb la informació a les famílies sobre la qualitat i l'equitat del servei d'educació de Catalunya; Àmbit 6. Adequació del finançament dels centres públics i concertats per garantir la gratuïtat de l'ensenyament i la supressió de quotes com a factor de desigualtat; Àmbit 7. Definició de projectes educatius i projectes de direcció compromesos amb l'equitat del sistema educatiu; Àmbit 8. Consolidació dels itineraris de primària a secundària en el sector públic; Àmbit 9. Desplegament de mesures de suport als centres amb una composició social desfavorida.

Generalment, les mesures establertes al Pacte, incloses dins els diversos àmbits, s'orienten a incrementar la corresponsabilitat dels centres en l'escolarització equilibrada d'alumnes i la dotació de recursos per atendre les necessitats específiques de suport educatiu existents

del conjunt de centres que integren el Servei d'Educació de Catalunya (Departament d'Educació, 2022).

Així doncs, per donar resposta a un dels compromisos més importants recollit en el Pacte, reconegut així pel Departament d'Educació, el Govern de la Generalitat de Catalunya va aprovar el Decret 11/2021, de 16 de febrer, de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya (conegut com a "decret d'admissió"), el qual preveu un desplegament de mesures per combatre la segregació escolar (Departament d'Educació, 2022).

El Decret regula el procediment d'admissió als centres del Servei d'Educació de Catalunya en relació amb els ensenyaments sostinguts amb fons públics del segon cicle d'educació infantil, d'educació primària, d'educació secundària obligatòria i batxillerat, així com els criteris i el procediment de la programació de l'oferta educativa en aquests ensenyaments (Departament d'Educació 2021). Per tant, la gran novetat del decret és que ara serà el Departament d'Educació qui programi tota l'oferta d'aquestes places, una eventualitat ja prevista anteriorment per la LEC (Saura, 2021). Alhora, entra en molts aspectes que es considera que estan en l'origen de les dinàmiques segregadores. Per exemple, es preveu la possibilitat que en una zona educativa (cada ajuntament decideix aquestes d'acord un seguit de criteris) tots els seus centres redueixin el nombre màxim d'alumnes per grup. La finalitat d'aquesta mesura és evitar situacions de sobreoferta i que la matrícula viva no es concentri, com passa normalment, en aquells centres que han tingut menor demanda durant el període de preinscripcions escolars (Saura, 2021).

També s'estableix la possibilitat de determinar la proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques per centre, entenent que aquesta proporció no serà uniforme per tot el país, sinó que variarà en funció de les condicions socials de cada zona educativa. Finalment, aquest curs 2022/2023 ha entrat en vigor una important mesura del Decret: nous barems de puntuació, centrats fonamentalment en la condició personal i familiar de l'infant, donant prioritat als més desfavorits en aquests àmbits, quan un centre té menys vacants que demanda (Saura, 2021). Per tant, com podem veure, el Decret té com a objectius principals millorar l'equitat, combatre la segregació escolar i establir criteris per gestionar el procés d'admissió als centres educatius (Departament d'Educació, 2022). És per això, que des del primer moment, el Síndic va valorar molt positivament el seu contingut, ja que pensa que aporta instruments suficients, que si s'apliquen de manera adequada, poden portar a fer un salt qualitatiu en la reducció dels nivells de segregació escolar del sistema els propers anys (Síndic de Greuges, 2021).

Aquesta valoració es podrà portar a terme, ja que des del moment de l'aprovació del Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, l'any 2019, el conjunt de les entitats signatàries van preveure mesures de seguiment per mitjà de reunions semestrals a la seu del Síndic de Greuges. En aquestes, les administracions i la resta d'entitats signatàries rendiran comptes del compliment dels compromisos adquirits, dels progressos assolits en el desplegament de les mesures previstes en el Pacte, i també avaluaran i proposaran les necessitats de millora de futur que escaiguin (Síndic de Greuges, 2018). A més, el Síndic de Greuges es va comprometre a fer un informe bianual de balanç mentre el Pacte continuï vigent, que es

presentarà al Parlament de Catalunya. Aquest informe analitzarà les actuacions desenvolupades i també actualitzarà la diagnosi sobre els nivells de segregació escolar del sistema a través d'indicadors qualitius i quantitatius (Síndic de Greuges, 2018).

El primer informe de balanç es va presentar abans que finalitzés l'any 2021. En aquest, s'especifica que a partir del curs 2018/2019, d'ençà de la signatura del Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, es va produir un decreixement dels nivells de segregació escolar del 10% a primària (terme entès com els nivells que van des de P3 fins a 6è de primària), prenent com a referència la distribució de l'alumnat estranger entre centres (Síndic de Greuges, 2022). Tal com podem veure a continuació, aquesta disminució continua present avui en dia. Mentre que el curs 2018/2019 (quan es va establir el Pacte) calia (hipotèticament) canviar de centre al 44% de l'alumnat estranger per garantir una escolarització plenament equilibrada d'aquest alumnat a primària, el curs 2022/2023 (desembre) aquesta proporció va ser del 36% (Síndic de Greuges, 2023), reduint-se un 8% el nivell de segregació escolar al sistema educatiu.

Aquestes dades il·lustren que el Pacte i les mesures que se'n deriven han tingut una repercussió positiva en l'evolució de la segregació escolar a Catalunya, ja que com podem veure, en els darrers anys, els desequilibris en la composició social dels centres han disminuït. Amb tot, aquests avenços són encara insuficients per poder confirmar l'existència d'una millora estructural en la prevalença d'aquest fenomen, ja que els nivells de segregació escolar al sistema educatiu encara són elevats, i baixen lentament. Amb aquest ritme de reducció, caldria destinar pràcticament dues dècades per assolir el que es considera un nivell baix de l'índex de dissimilitud (proporció d'alumnat que hauria de canviar de centre per aconseguir una distribució igualitària), és a dir, inferior del 0,3 (Saura, 2021).

Per tant, tot i que el Pacte contra la segregació escolar suposa un avenç, per tal de continuar progressant i assolir l'abans possible el menor índex de dissimilitud també és necessari dur a terme estratègies d'innovació educativa. Un exemple clar d'aquestes seria el programa Magnet, dedicat a donar resposta a la problemàtica de la segregació escolar, i així, garantir una oferta educativa d'alta qualitat per tot l'alumnat.

2.2. El programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu» i la segregació escolar

Per fer front a la segregació escolar a Catalunya, l'any 2012, va iniciar-se al territori el programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu», impulsat per la Fundació Jaume Bofill, en col·laboració amb el Departament d'Ensenyament. Aquest, està inspirat en les Magnet schools dels Estats Units, fent una adaptació al context i la realitat pedagògica de Catalunya (Fundació Bofill, 2015). El model d'escola nord-americà va aparèixer als anys 70, per tal de lluitar contra l'elevada segregació escolar que hi havia al país i augmentar el compromís voluntari de famílies i professorat envers una escola que generés oportunitats educatives per tothom (Fundació Bofill, 2015). La seva idea principal era treballar per aconseguir una composició escolar més diversa, és a dir, aconseguir que els centres educatius fossin més heterogenis socialment. Per obtenir-ho, no ho van fer a través de polítiques d'imposició, sinó

a partir de polítiques d'atracció, tal com indica el seu propi nom (el concepte *magnet* vol dir imant).

Per tant, l'objectiu principal de les escoles Magnet és crear un projecte prou innovador i específic per atraure a famílies de diferent estatus econòmic-sociocultural de l'entorn, cap al propi centre educatiu, per així garantir l'heterogeneïtat social (Fundació Bofill, 2015). Per desenvolupar aquest projecte, i com a conseqüència, garantir el seu magnetisme i èxit, s'estableix una aliança entre un centre educatiu i una institució d'excel·lència en un camp de coneixement específic (art, ciència, tecnologia, comunicació audiovisual...). Els centres en els quals es focalitza la seva actuació són aquells que, d'una banda, presenten una composició social desequilibrada respecte el seu territori de referència i, d'altra banda, compten amb un equip docent cohesionat, compromès i motivat per engegar un procés profund de canvi escolar (Carbonell, 2019). Aquestes escoles (actualment trenta-set, repartides pel territori català) treballen colze a colze amb les institucions (avui dia participen quaranta-una en el programa), creant una experiència molt enriquidora. El claustre planteja unes àrees de treball, en funció de les necessitats de l'alumnat, i la institució amb la qual col·labora, mira que pot aportar, pensant activitats o continguts, per tal de donar-li un enfocament dins del seu coneixement. A partir d'aquesta aliança, es desenvolupa un projecte innovador i de qualitat, que a causa de la seva atracció i magnetisme, acaba sent un referent pel seu territori, tant per les famílies com per tota la comunitat educativa (Saura, 2019). Aquesta manera de treballar, fa que l'aprenentatge sigui més vivencial pels infants i, com a conseqüència, més significatiu. A més, el constant contacte entre l'escola i la institució, té com a finalitat vetllar perquè el projecte sigui transversal, és a dir, que les diferents àrees dels aprenentatges es desenvolupin i es treballin dins del mateix projecte.

Un exemple de l'aliança Magnet, seria l'establerta entre l'escola Font Rosella (Sabadell) amb la Fundació Naturgy, on l'enfocament globalitzat dels aprenentatges es fa a partir del coneixement i la ciència. Tot i que l'element vertebrador del projecte és la ciència, a partir de les necessitats i interessos dels alumnes, cada aula treballa un tema en concret, amb el recolzament de l'expertesa de la institució partner (Escola Font Rosella, 2020). Això dona peu a què s'estableixin diferents projectes a l'escola (des d'educació infantil fins als últims cursos de primària), a partir d'experiències molt properes i vivencials per l'alumnat.

Durant aquesta evolució, el programa Magnet acompanya als centres per tal d'establir una millora pedagògica, a través d'una formació. S'ofereix un assessorament de quatre anys a l'escola per tal d'ajudar-la a fer un procés d'orientació i de canvi, a partir del suport i acompanyament d'un formador. El seu paper consisteix, bàsicament, a acompanyar al centre en el procés de transformació metodològica, aprofitant el saber pedagògic del claustre i connectant-lo amb el coneixement científic de l'entitat (Fundació Bofill, 2015). En les sessions de formació (trenta hores anuals) anima al professorat perquè provi noves maneres de fer, i així, sense la por d'equivocar-se, vagi assajant altres possibilitats, podent aprendre de l'encert i de l'error. La finalitat d'aquest procés d'acompanyament és encoratjar al centre tractar els continguts de forma competencial, fent que la realitat entri a les aules i que els alumnes siguin subjectes del seu aprenentatge. Alhora, generar espais d'aprenentatge oberts, agradables i col·laboratius, i finalment, fer que les famílies se sentin part d'aquest projecte (Fundació Bofill, 2015).

Per tant, en els projectes Magnet s'ajunten tres elements per aconseguir l'èxit: el saber pedagògic d'un equip de docents; el coneixement i la projecció social d'una institució; i un assessorament de qualitat (per part del formador) vinculat al currículum competencial (Fundació Bofill, 2015).

L'any 2018, per tal d'avaluar l'impacte del programa *Magnet: Aliances per a l'èxit educatiu* i veure si realment era eficient per disminuir la segregació escolar, l'Aina Tarabini, sociòloga i especialista en educació, va elaborar un informe d'avaluació de l'experiència pilot del programa. Aquesta es va portar a terme durant cinc anys, entre 2012 i 2017, en cinc centres diferents, amb l'objectiu de combatre la segregació escolar a partir d'accions orientades a transformar la metodologia dels centres, augmentar la corresponsabilitat educativa i a promoure unes condicions d'escolarització equilibrades al territori (Tarabini et al., 2018). Els resultats recollits de l'avaluació posaven de manifest que les escoles Magnet són un bon exemple de programes efectius contra la segregació escolar. S'ha demostrat que és una estratègia potent per enfortir el projecte del centre educatiu, canviar la seva percepció social, atraure les famílies del seu entorn i augmentar la preinscripció escolar (Tarabini et al., 2018). Tots els centres participants en la fase de pilotatge han viscut canvis positius des de l'aplicació del programa: un augment d'assistències a les jornades de portes obertes; un increment de la preinscripció i matrícula d'alumnat; i finalment, la generació d'una important diversificació de perfils pel que fa a la demanda d'aquests centres, contribuint a generar més heterogeneïtat social a les escoles, tot atraient perfils de famílies amb un capital cultural més gran, que fins ara se n'havien mantingut allunyades (Tarabini et al., 2018).

Tal com expliquen els equips docents dels centres compromesos i il·lusionats amb el programa Magnet, no existeix equitat educativa sense renovació pedagògica ni canvi educatiu (Carbonell, 2019). Aquest, consisteix bàsicament en l'obertura de l'escola a l'entorn, en què l'aprenentatge surti de l'aula i en un canvi metodològic. Afirmen que els canvis, tot i que al primer moment els van plantejar dubtes, neguits i inseguretats, els han fet créixer professionalment i humanament, adonant-se del potencial que tenen. Magnet ha estat per a aquestes escoles la gran oportunitat per transformar i donar un altre sentit a l'educació, ja que tal com diu l'escola Montessori de Rubí: "No seríem on som si no fos pel programa Magnet. Hem enfortit la xarxa externa i aquesta ens ha ajudat a enfortir la xarxa interna, compartint els problemes i el que fem entre totes. Hem passat del vertigen del canvi a un projecte il·lusionant i consolidat, que ha canviat els alumnes i també a nosaltres. L'esforç ha tingut la seva recompensa" (Carbonell, 2019). Per tant, tal com veiem, el programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu» és una estratègia que, a més d'aportar grans beneficis als centres escolars, posa el seu granet de sorra per combatre una problemàtica tan necessària com és la segregació escolar.

3. Disseny metodològic

Mètode

El present article és un estudi de recerca descriptiu, ja que es tracta d'un treball que pretén aprofundir sobre una realitat d'actualitat educativa a través de l'estudi de les dimensions d'anàlisi (vegeu annex 1), extraient així unes conclusions, a partir de la pregunta de recerca

i objectius plantejats inicialment. El tipus d'investigació que es presenta és de caràcter qualitatiu, ja que s'orienta a l'estudi i comprensió de la situació de la segregació escolar a Catalunya i, de la resposta del programa Magnet davant aquesta problemàtica. Finalment, segons l'abast temporal d'aquest treball, es caracteritza per ser un estudi transversal, ja que l'estudi dels subjectes tindrà lloc en un determinat moment.

Participants

Els participants que formen part de la recerca són, per una banda, la Dra. Sheila González, doctorada en Polítiques Públiques i Transformació Social, i experta en l'àmbit de la segregació escolar. I, d'altra banda, cinc professionals que han viscut de prop l'experiència del programa: la Roser Argemí, coordinadora del programa; el director i una mestra d'escoles que han apostat per aquest projecte innovador; en David Vilalta, antic coordinador del programa, i actual formador d'aquest; i, finalment, el director del Museu del Ter, institució d'excel·lència que ha participat en el programa Magnet. Els professionals mencionats anteriorment, han estat seleccionats de manera intencionada per participar en el meu treball i, així, donar resposta a la pregunta de recerca i objectius plantejats inicialment. Cal esmentar, que l'estudi respecta els aspectes ètics de la investigació social, ja que en la totalitat del procés s'ha respectat la integritat de cadascun dels participants, s'ha dut a terme un previ consentiment informat per a formar part en la recerca, s'ha preservat la confidencialitat de la informació i s'ha vetllat pel seu benestar.

Instruments

Els instruments emprats han estat entrevistes. Per una banda, per conèixer la situació de la segregació escolar a Catalunya i, saber quines polítiques, recursos i estratègies caldria aplicar per a disminuir aquesta realitat, assolint més ràpidament el que es considera un nivell baix de l'índex de dissimilitud. I, per altra banda, per analitzar el paper del programa Magnet davant la problemàtica de la segregació escolar, a partir de l'experiència de cadascun dels professionals que han viscut de prop el programa i els seus resultats. Les entrevistes tenen un format semiestructurat, ja que les preguntes han estat preparades prèviament, per així conduir l'entrevista a partir dels objectius proposats al treball, però alhora, s'han elaborat de manera oberta, per així recollir més informació. S'ha realitzat un total de sis entrevistes. Cadascuna d'elles és individual i única, adaptada al professional entrevistat. Se'ls ha preguntat per diversos ítems qüestionats en el present treball, fent referència a la seva formació concreta, i a les seves vivències i experiències.

Procediment

El primer pas que es va dur a terme, va ser una extensa i acurada recerca, per tal de fer la tria dels participants implicats en el treball i, així, aprofundir en la temàtica escollida i els objectius proposats. Seguidament, va tenir lloc la selecció de l'instrument adequat, en aquest cas, l'entrevista, a fi d'obtenir la informació que més s'ajustava a l'estudi proposat i poder realitzar, posteriorment, la discussió de resultats de l'article. Les dades s'han recollit entre el mes de febrer i el mes d'abril. La majoria de les entrevistes s'han realitzat en línia, encara que algunes d'elles han sigut en format presencial i, s'han enregistrat totes les respostes. El temps estimat per a cada resposta ha sigut molt divers, depenent de

l'entrevistat i la complexitat de la pregunta. Tot i així, aquest oscil·la entre un parell de minuts per resposta, arribant a mitja hora, en casos puntuals. Cal esmentar que s'ha oferit el temps necessari perquè els participants poguessin respondre amb tranquil·litat a allò qüestionat.

Pel que fa a la recollida de dades, s'ha realitzat una transcripció exhaustiva de les respostes proporcionades a les diverses entrevistes. Posteriorment, es va emprendre un buidatge de tota la informació extreta gràcies als professionals, que ens va ajudar a donar resposta als objectius plantejats a l'inici de la recerca i, així, poder analitzar les dades obtingudes. Finalment, les dades qualitatives es van transcriure agrupant la informació en les diferents categories, possibilitant així la construcció de la discussió de resultats, i les conclusions del present treball.

4. Discussió de resultats

A continuació es mostren els resultats obtinguts, fruit d'analitzar les respostes dels participants entrevistats i posar-les en discussió amb el marc teòric, donant resposta als diferents objectius plantejats a l'inici de la recerca.

Sabem que la segregació escolar és un problema molt greu i, Catalunya, es troba entre els deu països amb més segregació escolar a tota Europa (Segurola, 2020). Una de les expertes entrevistades (Experta 2), entén per segregació escolar quan en un mateix territori, hi ha escoles amb una composició social diferent, molt dispar, entre elles. Alhora, l'Experta 1 hi està d'acord, afegint-hi que trobem aquesta problemàtica quan els infants que van a una escola tenen poques diferències socials entre ells i, en canvi, s'assemblen molt poc als infants de l'escola del costat. El que es podria definir tècnicament, com que existeix molta homogeneïtat intraescolar i, molta heterogeneïtat interescolar. "Tenim un problema de segregació escolar, quan veiem algú i ens podem fer una idea de quina escola va, o a quina escola segurament no va" (Experta 1, 2023). Aquestes definicions coincideixen amb l'apuntada per la Fundació Bofill (2021), entenent per segregació escolar la distribució desigual de l'alumnat entre els centres educatius d'un territori. Cal combatre aquesta problemàtica tan present al territori. Per què, realment som conscients del que vol dir que Catalunya es trobi entre els deu països amb més segregació escolar de tota Europa? És un fenomen molt preocupant, al que cal fer front, ja que provoca desequilibris entre centres escolars en la composició social de l'alumnat. La realitat és tan alarmant que, únicament, a partir de la primera impressió que ens emportem d'un infant en mirar-lo, podem extreure conclusions d'ell mateix. Com ara, a quina escola segurament va, o a quin barri viu, guiant-nos només pel seu perfil.

Fent referència a la situació actual a Catalunya, totes dues expertes coincideixen en el fet que ara, l'escenari és una mica millor que fa uns anys, tot i que encara hi ha molt marge de millora. Alhora, pensen que aquesta realitat sempre ha existit, però que no s'ha proposat acceptar-la i combatre-la fins al moment d'adonar-se que tenia implicacions i conseqüències. Així, l'Experta 2, afegeix que el fet de signar el Pacte contra la segregació escolar, va ser un pas molt important, ja que va ser el moment on es va posar la problemàtica sobre la taula per posar-hi remei. També, fa referència a l'últim informe del

Síndic de Greuges, on s'evidencia amb dades, que des de fa uns anys a ara, l'índex de dissimilitud ha millorat una mica. Tal com afirma el Síndic de Greuges (2023), des de la signatura del Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, els desequilibris en la composició social dels centres han disminuït. Aquestes dades il·lustren que el Pacte contra la segregació escolar a Catalunya i les mesures que se'n deriven d'ell han consolidat una tendència positiva en l'evolució de la segregació escolar a Catalunya en els darrers anys. Però, tot i que aquestes iniciatives suposin un avenç de la situació, per tal de continuar progressant i assolir l'abans possible el menor índex de dissimilitud, és necessari dur a terme, alhora, estratègies d'innovació educativa.

Totes dues expertes coincideixen en el fet que combatre la problemàtica de la segregació escolar és necessari, ja que provoca la reducció de les oportunitats educatives dels més vulnerables. L'Experta 1 afirma que tenim un sistema educatiu que està basat en la capacitat que tenen les famílies per proveir les oportunitats educatives. I afegeix, que aquest fet vulnera els principis bàsics dels Drets de la Infància. "Les oportunitats educatives dels infants són un dret de cada infant, no de les famílies d'aquests infants" (Experta 1, 2023). Aquesta afirmació coincideix amb la del Departament d'Educació (2022), quan exposa que cal combatre aquesta problemàtica, ja que suposa una vulneració del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, protegit per la Convenció de les Nacions Unides dels Drets de l'infant i per la legislació en matèria d'educació. Alhora, l'Experta 2, afegeix, que els efectes de la segregació no només afecten als mateixos alumnes, sinó que van més enllà, influint socialment i econòmicament. Segurola (2020) recolza aquest argument, exposant que el desequilibri significatiu en la composició de les escoles, a més de comportar conseqüències en aquestes, ho fa també en el país, posant en perill la cohesió social d'aquest, la igualtat d'oportunitats i el seu desenvolupament. Els anteriors fonaments exposen que combatre la problemàtica de la segregació escolar és necessari, ja que, d'una banda, vulnera un dret primordial de la infància, com és el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, protegit per la Convenció de les Nacions Unides dels Drets de l'infant. I, d'altra banda, a més d'afectar el col·lectiu d'alumnat més vulnerable, sotmès a les conseqüències de l'incompliment d'aquest dret, la segregació escolar també té efectes negatius en el territori, influint en el seu desenvolupament i, de manera social i econòmica.

Amb relació al marc legal, totes dues expertes esmenten polítiques, iniciatives o estratègies que serien òptimes portar a terme per assolir més ràpidament el que es considera un nivell baix de l'índex de dissimilitud, complementant-se. En primer lloc, totes dues coincideixen en que s'hauria d'ajustar l'oferta de places a les escoles. D'aquesta manera, s'aconseguiria l'ompliment de tots els centres i, així, que hi hagués més barreja en aquests. El marge de tria seria menor, però el detall de l'elecció continuaria present, depenent de l'oferta oferida. "Si tens molta oferta, pots triar i remenar. En canvi, si tens una oferta més ajustada, t'has de mirar amb més bons ulls totes les escoles" (Experta 2, 2023). L'Experta 1 complementa aquest argument, exposant que totes les famílies haurien de poder triar de manera igualitària, no únicament aquells col·lectius amb més capital cultural. Així, afegeix: "Les famílies tenen dret a triar escoles diferents, però no desiguals" (Experta 1, 2023).

Alhora, una altra mesura de protecció que exposa l'Experta 2, és evitar enviar, en la mesura del possible, matrícula viva i, sobretot, alumnat amb Necessitats Específiques de Suport

Educatiu, a les escoles amb molta complexitat, ja que ja en tenen molta. Amb això, ressalta la importància de fer una major detecció dels alumnes amb aquestes necessitats, prèviament a l'escolarització, per així fer una bona reserva. Alhora, emfatitza la importància de tenir en compte tots els tipus de Necessitats Específiques de Suport Educatiu, no únicament el tipus A (Necessitats Educatives Especials), com es feia majoritàriament. Si no, també tenir present l'alumnat amb NESE tipus B i C, aquell que requereix atenció educativa per necessitats socioeconòmiques o socioculturals. Aquestes mesures coincideixen amb les recollides al Decret 11/2021, de 16 de febrer, de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya, el qual les preveu per combatre la segregació escolar (Departament d'Educació, 2022). Finalment, l'última mesura en la qual coincideixen totes dues, seria la de realitzar polítiques informatives destinades a les famílies, per intentar combatre prejudicis i, transmetre que totes les escoles són bones opcions. Així doncs, l'establiment de mesures òptimes, com ara evitar enviar més complexitat a les escoles que ja tenen un grau elevat d'aquesta, tenint en compte tots els tipus de NESE o, la realització de polítiques per combatre els prejudicis de les famílies davant d'un perfil d'escoles, provocarien la disminució de la segregació escolar al país, en el menor temps possible.

Un altre aspecte que remarquen totes dues expertes és el fet que en educació, els recursos mai són suficients. Per tant, partint d'aquesta idea, les professionals coincideixen en que caldria que l'Administració invertís en més recursos per fer possible la disminució de la segregació escolar. Tot i així, estan d'acord en que la lluita per combatre aquesta problemàtica no és una qüestió només de recursos. "Tot i tenir més recursos, si no ho fem bé, tampoc ens en sortiríem" (Experta 2, 2023). Amb aquesta afirmació, l'experta vol dir, que és una realitat que tracta més de capacitació, de tenir una estratègia clara, de saber que hem de fer o com hem d'actuar. En definitiva, de canviar les maneres d'escolaritzar. Per tant, assegura, que dedicar més recursos a la formació i l'acompanyament dels tècnics, ajudaria a revertir la situació. Alhora, l'Experta 1, complementa aquest argument, insistint en que calen polítiques més proactives de lluita contra la desigualtat. Polítiques més culturals, més emocionals, que ajudin a que la gent prengui consciència de la realitat. Per tant, tot i que la inversió en recursos ajudaria a disminuir la problemàtica tractada en el present article, el factor fonamental en el qual caldria posar el pes per millorar notablement la realitat del territori seria l'aplicació de polítiques sensibilitzadores que ajudessin a fer que la societat prengués consciència de la situació. Així, posaríem remei conjuntament i obtindríem la disminució de la segregació escolar al territori. Es tracta d'una situació semblant a la que vivim dia a dia amb el medi ambient. És a dir, no ha de tractar-se només d'una qüestió d'incrementar el nombre de papereres al carrer, sinó d'insistir en la conscienciació de que cuidar el medi ambient és una qüestió de tots. Doncs, amb la segregació escolar, també s'hauria d'encaminar cap aquesta direcció.

Davant la realitat de la segregació escolar a Catalunya, l'any 2012, va iniciar-se al territori el programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu», impulsat per la Fundació Jaume Bofill. L'Experta 2, com a coordinadora del programa, afirma, que feia temps que denunciaven la situació i, calia que actuessin al respecte. Comenta, que es tracta d'una estratègia inspirada en les *Magnet Schools* americanes, però adaptades al context català. La finalitat del programa, tal com esmenta l'experta, és acompanyar als centres seleccionats, per dur a

terme un procés de canvi i aconseguir així, una composició social equilibrada respecte del seu territori de referència i, alhora, millorar l'èxit educatiu. Aquest argument coincideix amb el de la Fundació Bofill (2015), quan esmenta que la idea principal del programa és assolir una composició escolar més diversa, és a dir, aconseguir que els centres educatius siguin més heterogenis socialment.

A continuació, l'Experta 2 cita els cinc eixos o objectius en què es basa el programa: 1. Incorporar el coneixement de la institució partner al dia a dia del centre, des d'un enfocament globalitzat de l'aprenentatge; 2. Desenvolupar una organització de centre que afavoreixi una major coherència i intencionalitat al projecte de centre i per a que l'equip docent esdevingui una comunitat de pràctica reflexiva; 3. Generar situacions d'aprenentatge que comportin indagació: fer-pensar-comunicar; 4. Desenvolupar estratègies d'implicació de les famílies i de comunicació externa per donar a conèixer el projecte de centre; 5. Desenvolupar mesures d'escolarització equilibrada que afavoreixin un canvi en les dinàmiques d'escolarització del municipi.

En els projectes Magnet s'ajunten tres elements per aconseguir l'èxit: el saber pedagògic d'un equip de docents; el coneixement i la projecció social d'una institució; i un assessorament de qualitat, per part d'un formador del programa (Fundació Bofill, 2015). Tal com esmenta l'Experta 2, generalment són els centres qui s'ofereixen a participar en el programa, per així establir-lo, tot i que han de tenir uns certs requisits per entrar-hi, com ara, no ser un centre ubicat en una zona segregada, o existir-hi un compromís per part de la majoria del claustre. Però, comenta, que hi ha casos on és el mateix Magnet qui, informant-se prèviament de les característiques del centre (requisits), s'ofereix a les escoles que estan vivint una situació de segregació. Un cop els centres educatius entren al programa, decideixen en quin àmbit del coneixement els agradaria aprofundir i, en la mesura del possible, influïnt factors com la proximitat, fan l'aliança amb un partner concret, especialitzat en aquell àmbit. L'objectiu principal d'aquest, és a dir, de la institució col·laboradora, tal com esmenta l'Expert 3, director d'un museu de Catalunya, és lluitar contra la segregació escolar, nodrint al centre educatiu d'aquells coneixements del propi àmbit específic, per complementar el seu saber. Finalment, l'escola Magnet, tal com s'ha esmentat anteriorment, rep un assessorament de qualitat, d'una durada de cinc anys, per part d'un formador del programa. Aquests, normalment són mestres d'educació primària o secundària, en actiu o jubilats, experts en innovació educativa i, especialitzats en algun àmbit de coneixement (ciència, art...). L'Expert 4, formador del programa Magnet, defineix la finalitat del procés d'acompanyament i assessorament que ofereix a les escoles, com el camí per aconseguir la seguretat dels propis centres i, així, poder continuar ells mateixos tot el procés de desagregació.

Fent referència a la realitat de les escoles en el procediment d'establir el programa Magnet, les dues escoles analitzades presenten una situació semblant. Pel que fa a la situació social del centre, prèvia a aplicar el programa Magnet, tant el Mestre 1, com el Mestre 2, coincideixen en que l'escola concentrava alumnat amb un perfil que no responia a la realitat del seu entorn. El Mestre 2, reafirma aquest argument dient: "L'escola era un reducte de marginació, de segregació, de molta concentració d'un tipus de persones que no s'adeia amb la composició social de la zona". Aquesta afirmació la corrobora Carbonell (2019), quan

explicita que el programa Magnet focalitza la seva actuació en centres que presenten una composició social desequilibrada respecte del seu territori de referència. Al mateix temps, tots dos mestres coincideixen en que les dues escoles estaven estigmatitzades, valorades amb etiquetes negatives, el que provocava que per exemple, hi hagués un nivell molt baix de matrícules de primera opció. Alhora, Carbonell (2019), també afirma, que un altre requisit per tal d'aplicar el programa, és que els centres comptin amb un equip docent cohesionat, compromès i motivat per engegar un procés profund de canvi escolar. Fent referència a això, tant el Mestre 1, com el Mestre 2, descriuen el canvi metodològic com molt complex, però ressalten les ganes d'innovar i canviar que tenia la major part de l'equip educatiu. "El claustre tenia ganes de renovar i menjar-se el món" (Mestre 2, 2023).

Un aspecte que remarquen els tres elements que formen part de Magnet, són les bones relacions que estableixen entre ells, per així aconseguir l'èxit del programa. Els dos mestres entrevistats coincideixen en que la seva relació amb el partner era molt propera, constant i fluida. "Al final, era com si fos una mateixa institució, que tingués dos edificis diferents i, ens poguéssim moure lliurement entre ells" (Mestre 2, 2023). A la vegada, l'Expert 3, director de la institució participant, confirma aquest argument, definint la relació amb l'escola, com una relació molt d'igual a igual, molt intensa, molt propera i amb molta complicitat entre el claustre de l'escola i l'equip de la institució. Fent referència a l'organització i programació que portaven a terme tots dos elements, escola i institució partner, els dos mestres entrevistats i l'Expert 3, coincideixen en que la proximitat i la complicitat era tan gran entre ells, que a partir d'un contacte constant, planificaven el projecte dia a dia, partint dels interessos dels infants. A la vegada, tal com esmenta la Fundació Bofill (2015), s'ofereix un assessorament de cinc anys a l'escola per part d'un formador Magnet, que acompanya al centre en el seu procés de canvi, aprofitant el saber pedagògic del claustre i connectant-lo amb el coneixement científic de l'entitat. Tant el Mestre 1, com el Mestre 2, ressalten la importància d'aquesta figura, definint-la com a fonamental. "Sempre sabíem que teníem aquell suport, aquella persona experta que ens ajudaria, que ens guiaria" (Mestra 1, 2023). L'expert 4, formador del programa, defineix la relació establerta amb la institució partner i, sobretot, amb l'escola, com a íntima. Comenta, que una gran característica que el defineix com a formador, és el fet de saber generar xarxa: "Estic constantment en contacte amb el partner i amb el claustre, construint una relació propera i de confiança, perquè tots dos em visquin amb complicitat" (Expert 4, 2023). Aquests aspectes evidencien que un element clau per assolir l'èxit de Magnet, és a dir, la disminució de la segregació als centres escolars del territori, és l'establiment de relacions de proximitat entre els tres elements del programa. Només construint una relació basada en la proximitat, la constància i la complicitat, s'obtidran els beneficis de l'estratègia, ja que és de màxima importància la cooperació òptima entre els diversos elements Magnet.

Pel que fa a la valoració del programa Magnet, tots dos elements que estableixen l'aliança, extreuen una experiència positiva de treballar conjuntament. Tots dos mestres ressalten la riquesa que extreuen de l'experiència. El Mestre 1 reafirma aquest fet, dient: "Destacaria l'aprenentatge que fem, tant els infants, com nosaltres, com la institució. Ells com experts tenen una altra visió i, han de pensar com fer arribar un aprenentatge tan científic als alumnes" (Mestra 1, 2023). Alhora, el Mestre 2, complementa aquest argument, explicitant en que la capacitat dels mestres d'anar més enllà en un projecte es veu limitada, per una

banda, pels coneixements i, d'altra, per la infraestructura del centre. Remarca que és el partner qui fa realitat totes dues coses, col·laborant colze a colze amb l'escola. Ho afirma dient: "El partner ens ofereix coneixements molt científics a un pla que nosaltres som capaços d'entendre i desenvolupar" (Mestre 2, 2023). Fent referència a la visió de la institució, l'Expert 3 comenta que el fet més rellevant que extreuen de col·laborar amb l'escola, és sentir-se una institució útil, en el sentit de participar conjuntament amb el centre per combatre la segregació escolar que pateix. Aquestes valoracions evidencien que l'experiència que extreuen els elements que estableixen l'aliança és positiva envers el programa Magnet, obtenint tots ells beneficis a partir de col·laborar conjuntament.

Els resultats recollits en les sis entrevistes demostren l'efectivitat del programa Magnet per a combatre la segregació escolar. Aquesta afirmació coincideix amb la conclusió que va extreure l'Aina Tarabini en l'Informe d'avaluació de l'experiència pilot del programa (2018), on els resultats recollits van posar de manifest que les escoles Magnet són un bon exemple de programes efectius contra la segregació escolar. Mentre la meitat dels entrevistats, confirma cegament aquesta afirmació, els altres tres tenen una opinió més crítica. El primer grup, format pel Mestre 1, el Mestre 2 i l'Expert 3 (institució partner), evidencien més diversitat de població en els seus centres, a més d'una transformació de visió social molt positiva, deixant enrere l'estigma que caracteritzava al centre. "Ara no hi va només el col·lectiu que no li queda més remei, sinó que hi van famílies que se senten atretes pel projecte de l'escola" (Expert 3, 2023). Els tres participants coincideixen que amb Magnet han aconseguit equilibrar el nivell de segregació amb la zona educativa en què es troben. A més d'estar revertint la segregació escolar, els tres centres han evidenciat un augment de matrícula d'alumnat; un ompliment d'aules (deixant enrere la matrícula viva); més diversitat de manera equilibrada i un augment immens d'assistències a les jornades de portes obertes. El Mestre 1, afirma aquest fet a continuació: "Hem passat de tenir tres famílies a les portes obertes abans d'aplicar el programa, a ara tenir setanta famílies interessades, per una única línia d'I3" (Mestre 1, 2023). Amb això, podem comprovar que els centres Magnet han passat de ser escoles on no hi havia interès per entrar, a ser escoles amb molta demanda, inclús, amb dificultat d'accedir-hi, tal com ens fa veure el Mestre 1. Aquests canvis positius, també coincideixen amb els que cita l'Aina Tarabini a l'informe d'avaluació (2018). D'altra banda, fent referència al col·lectiu entrevistat amb una visió més crítica a l'efectivitat del programa, trobem l'Experta 1, l'Experta 2 i l'Expert 4. L'Experta 2, coordinadora del programa, exposa que Magnet té resultats quan els cinc eixos del programa funcionen junts.

És a dir, el compromís de l'equip educatiu de l'escola i, de la institució partner, la generació de situacions d'aprenentatge que comportin indagació, les estratègies de comunicació per donar a conèixer el projecte i, finalment, el desenvolupament de les mesures d'escolarització equilibrada que afavoreixin un canvi en les dinàmiques d'escolarització del municipi. Ressalta, que si una d'elles no es porta a terme de manera adequada, tal com tenen acordat, poden no evidenciar-se els resultats oportuns. Explicita, que normalment, l'última mesura esmentada és la que sol estar més a la corda fluixa, provocant deixar enrere el resultat principal de combatre la segregació escolar. "Tot i ara amb el nou Decret aconseguir millors resultats, el que ens costa realment, és capacitar a l'Administració perquè compleixi d'una manera molt afinada aquestes mesures d'escolarització" (Experta 2, 2023).

Tot i així, argumenta que igualment, les escoles que no assoleixen disminuir la problemàtica, sí que obtenen els aspectes positius esmentats anteriorment, com ara l'atracció de demanda. L'expert 4, com a formador del programa, reafirma aquest fet, insistint en que Magnet necessita que es protegeixin les seves escoles amb les mesures d'escolarització equilibrada, pactades amb l'Administració i l'Ajuntament, per poder fer front a la segregació escolar. "Hi ha hagut escoles que després de cinc anys d'esforços, han vist que la composició social del seu centre no ha canviat. Necessitem que les polítiques siguin inclusives, en el sentit que quedi tot ben distribuït. Només així podrem fer front a la problemàtica" (Expert 4, 2023). Finalment, l'Experta 1 opina que Magnet és un instrument vàlid i molt potent, valorant el mèrit del canvi de paradigma que fan les escoles en aplicar-lo. Però, al mateix temps, pensa que pot tenir efectes perversos. Amb això, es refereix a que Magnet pot millorar la situació d'una escola concreta, però provocar el risc d'un efecte col·lateral en l'escola del costat, movent al final, el problema de lloc. Per aquest motiu exposa que les polítiques d'ajuda contra la segregació funcionarien millor si fossin generalitzades. En el cas de les Magnet, aplicant-les a totes les escoles. Tot i així, finalitza l'exposició del seu pensament, argumentant que com per ella l'objectiu final no és la lluita contra la segregació, sinó que és la lluita per la igualtat d'oportunitats, Magnet proveeix aquestes i, per tant, ho valora com un instrument favorable. Les diverses concepcions dels professionals, tot i algunes d'elles incorporar punts crítics, demostren l'efectivitat del programa Magnet per a combatre la segregació escolar i, al mateix temps, expliciten que es tracta d'una estratègia potent per enfortir el projecte del centre educatiu, canviar la seva percepció social, atraure les famílies del seu entorn i augmentar la preinscripció escolar. Així doncs, Magnet seria una òptima estratègia d'innovació educativa per portar a terme al mateix temps que s'apliquen polítiques com el Pacte contra la segregació escolar i les mesures que se'n deriven d'ell. D'aquesta manera, tal com s'esmentava anteriorment, progressaria més ràpidament la reducció de la problemàtica al territori i s'assoliria abans la disminució de l'índex de dissimilitud, revertint favorablement la situació i garantint una oferta educativa d'alta qualitat per tot l'alumnat.

L'Experta 1 exposa que seria interessant donar a conèixer les característiques del programa, per així encomanar l'energia i les ganes de fer del claustre i, alhora, el fet de com es nodreixen de coneixement les escoles amb el partner, factors que creu que qualsevol escola hauria de poder obtenir i gaudir. Explícita que seria molt interessant poder fer gran el Magnet, a través de moltes més col·laboracions de grups de recerca, o a través de fer publicitat de l'estratègia, per part dels ajuntaments, per exemple. L'Experta 2 contradiu aquest argument, explicitant que des de la coordinació del programa no tenen com a propòsit expandir el programa, sinó treballar perquè aquells centres que l'apliquen, aconseguixin realment desagregar-se. Comenta que cada any acompanyen entre vint i vint-i-quatre escoles, volum màxim que es poden permetre assumir, tenint en compte els seus recursos i, per a realitzar una bona feina. Davant d'aquest resultat, tot i prioritzar-se l'efectivitat del programa en aplicar-se, enfront de la quantitat d'escoles que el puguin fer servir, seria molt interessant donar veu a Magnet i els seus beneficis. És una estratègia que no té la coneixença que hauria de tenir, enfront de la seva importància. Cal fer gran Magnet, donar-lo a conèixer, perquè realment tot el que comporta són beneficis i fortaleces a les escoles que l'apliquen. Cal recordar que Catalunya es troba entre els deu països amb més

segregació escolar a tota Europa. I, en canvi, quants mestres estan assabentats d'aquesta dada? És una problemàtica que ens afecta a tots com a societat. Per tant, caldria que institucions que tenen tanta veu, com ara les universitats, poguessin presentar l'estratègia Magnet durant la formació dels seus alumnes, futurs mestres, per tal d'enriquir els coneixements d'aquests davant una realitat que té efectes negatius en tots nosaltres, afectant en gran mesura a l'alumnat, el qual hauria de ser l'eix central de tot docent.

4. Conclusió

Fent referència a la situació actual de Catalunya envers la problemàtica de la segregació escolar, les evidències han mostrat un decreixement dels nivells de segregació escolar en els darrers anys, que continuen presents avui en dia. Els desequilibris en la composició social dels centres han disminuït des de la signatura del Pacte contra la segregació escolar a Catalunya i les mesures que se'n deriven d'ell. Cal destacar, que tot i tenir lloc aquesta tendència positiva en l'evolució de la problemàtica, aquests avenços són encara insuficients per poder confirmar l'existència d'una millora estructural en la prevalença d'aquest fenomen, ja que els nivells de segregació escolar al sistema educatiu encara són elevats, i disminueixen lentament.

Combatre la problemàtica de la segregació escolar és necessari, ja que provoca la vulneració del dret a l'educació en igualtats d'oportunitats, repercutint, en gran mesura, en els col·lectius més vulnerables, provocant la reducció de les seves oportunitats educatives. A més, aquest fenomen no només afecta el mateix alumnat, sinó que també té efectes negatius en el país, per al conjunt de la societat, influint socialment i econòmicament.

Els resultats recollits han mostrat que les mesures que serien òptimes portar a terme per assolir més ràpidament el que es considera un nivell baix de l'índex de dissimilitud, serien les recollides al Decret 11/2021, de 16 de febrer, de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya. Entre elles, trobem, per exemple, l'ajustament de l'oferta de places, per evitar situacions de sobreoferta i la concentració de matrícula viva o, la determinació de la proporció màxima d'alumnat amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu per centre, entenent que no serà uniforme per tot el país, sinó que variarà en funció de les condicions socials de cada zona educativa.

Els recursos en educació mai són suficients. Per aquest motiu, caldria que l'Administració n'invertís en més per fer possible la disminució de la segregació escolar. Tot i així, cal ressaltar que la lluita per combatre aquesta problemàtica no és només una qüestió de recursos. El factor fonamental sobre el qual caldria insistir seria en la conscienciació de la societat sobre la situació i les seves conseqüències.

En aquesta línia, l'any 2012, va iniciar-se al territori el programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu», amb l'objectiu principal d'aconseguir més heterogeneïtat social als centres educatius, a partir del seguiment dels cinc eixos que caracteritzen el programa. Aquest, presenta uns requisits concrets per tal que les escoles puguin aplicar-lo, trobant entre ells que el centre presenti una composició social desequilibrada respecte del seu territori de referència i, que compti amb un equip docent cohesionat, compromès i motivat per engagar

un procés profund de canvi escolar.

Un aspecte que remarquen els tres elements que formen part de Magnet (l'equip educatiu, la institució partner i el formador del programa) són les bones relacions que estableixen entre ells, per així aconseguir l'èxit del programa. Ressalten la importància d'establir una relació de proximitat, confiança i complicitat entre si, per tal d'obtenir l'objectiu principal del programa: assolir en la mesura del possible, una disminució de la segregació escolar que pateix el centre. Pel que fa a la valoració del programa Magnet, tots dos elements que estableixen l'aliança (escola i institució), extreuen una experiència positiva i enriquidora de treballar conjuntament.

Les evidències recollides mostren que les escoles Magnet són un exemple de programa efectiu contra la segregació escolar. Aquest, a més de provocar més diversitat de població a les escoles, transforma positivament la visió social dels centres, fa augmentar l'assistència a les jornades de portes obertes d'aquests i, la matriculació d'alumnat, entre altres beneficis. Cal esmentar, que per tal d'evidenciar els resultats de Magnet, és necessari que els cinc eixos del seu programa funcionin cooperativament i, de la manera establerta. Els resultats recollits evidencien, que en la majoria dels casos Magnet on no s'ha aconseguit revertir la situació escolar dels centres, tal com s'havien proposat, ha estat a causa de no desenvolupar de manera afinada les mesures d'escolarització equilibrada, pactades amb l'Administració i l'Ajuntament, per poder fer front a la segregació escolar.

D'altra banda, tot i que Magnet, partint dels seus recursos, prioritza l'efectivitat del programa en aplicar-se, enfront de la quantitat d'escoles que el puguin fer servir, seria molt interessant donar a conèixer les característiques i beneficis de l'estratègia, com ara l'energia i les ganes de fer del claustre o la manera d'adquirir coneixements específics col·laborant amb una institució d'excel·lència.

Finalment, es considera que aquesta recerca deixa obertura a futures investigacions dins l'àmbit educatiu, ja que tracta d'una realitat educativa actual, la qual cal combatre i ser tractada perquè té efectes negatius en molts aspectes de la societat.

5. Referències bibliogràfiques

Carbonell, J. (2019). Quan un equip docent es planteja iniciar un canvi. *Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu*, p.8-11.

<https://magnet.cat/wp-content/uploads/2018/05/Magnet-revista-2019.pdf>

Catalunya. "DECRET 11/2021, de 16 de febrer, de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya". *Diari oficial de la Generalitat de Catalunya*, 18 de febrer 2021, núm. 8344.

Chamorro García, T., Hernández Martín, M.E., Requena Balmaseda, L., Sáinz de Vicuña Barroso, P., Valdivia Carrión, R., i Velázquez García, L. (2022). És equitatiu el nostre sistema educatiu? *Revista Guix d'Infantil: Educació científica inclusiva*, 114, p.27-32.

http://visor.grao.com/?params=eyJET0MiOiJHSTExNDExLnBkZiIsIkRlRV05MT0FEIjoiaHR0cHM6XC9cL2NhdC5ncmFvLmNvbVwvY2Fcl3Byb2R1Y3Rlc1wvZGVzY2FyZ2FyLXBkZj9zbHVnPWVzLWVxdWI0YXRpdS1lbc1ub3N0cmUtc2lzdGVtYS1IZHVjYXRpdS1naTEExNDE1MzM4OCIsIkIeUFJPRFVDVE8iOjc1NDA0LCJUCi6lioLCJFWFBkUkUjE2NjQ4NzI4MzI9&signature=Nm5riBZH0tYRk_9Cc75A5YIGQDYOcGbyWh9YxSVifoY=

Departament d'Educació. (2022). *Equitat educativa*.

<https://educacio.gencat.cat/ca/departament/linies-estrategiques/equitat-educativa/>

Fundació Bofill. (2 de març de 2015). *Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu* [Arxiu de Vídeo].

Youtube. https://youtu.be/eOgi5Puu_Jg

Fundació Bofill. (19 de febrer de 2020). *Projecte Magnet: Escola Font Rosella (Sabadell) i la Fundació Naturgy* [Arxiu de Vídeo]. Youtube. <https://youtu.be/sHY1h063FWQ>

(Gener 2023) Informe del progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021. Síndic de Greuges [Arxiu PDF].

https://www.sindic.cat/site/unitFiles/9129/Informe%20Segregacio%20escolar_gener2023_cat_def2.pdf

Juanola, M. D. (2021). Què és la segregació escolar? Com es mesura? Quines conseqüències té? *Magnet*.

<https://magnet.cat/que-es-la-segregacio-escolar-com-es-mesura-quina-consequencias-te/>

(2018). *Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Un compromís per a l'èxit educatiu*. Síndic de Greuges [Arxiu PDF].

http://www.sindic.cat/site/unitFiles/6058/Pacte%20segregacio%20escolar%202018_definitiu.pdf

(Març 2022) Primer informe de balanç sobre la implementació del pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Síndic de Greuges [Arxiu PDF].

https://www.sindic.cat/site/unitFiles/8468/Informe%20Balan%C3%A7%20Bianual%20PSE_cat.pdf

Saura, V. (16 febrer 2021). El Govern aprova el nou decret d'admissió, clau de volta contra la segregació escolar. *El diari de l'educació*.

<https://diarieducacio.cat/el-govern-aprova-el-nou-decret-dadmissio-clau-de-volta-contra-la-segregacio-escolar/>

Saura, V. (2019.) La magnètica atracció entre un centre i una institució. *Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu*, p.12-15.

<https://magnet.cat/wp-content/uploads/2018/05/Magnet-revista-2019.pdf>

Segurola, A. (2020). *Estat i evolució de la segregació escolar a Catalunya*. Fundació Bofill [Arxiu PDF].

https://fundaciobofill.cat/uploads/docs/m/o/2/58s-informe_segregacio_290620.pdf

Síndic de Greuges (16 febrer 2021) El Síndic celebra l'aprovació del Decret d'admissió d'alumnes com a instrument bàsic per lluitar contra la segregació escolar en el marc del Pacte. *Síndic de Greuges de Catalunya*.

<https://www.sindic.cat/ca/page.asp?id=53&ui=7605#>

Tarabini, A., Montes, A. i Parcerisa, L. (2018). *Les aliances Magnet: innovació per combatre la segregació escolar*. Fundació Bofill [Arxiu PDF].

https://fundaciobofill.cat/uploads/docs/i/v/m/2/z/k/d/b/e/ib_68_magnet_2019_070619.pdf

Annexos

Annex 1:

Quadre de comandament:

Objectiu	Dimensió	Categoria	Subcat	Ítem	Instrument	Participants
Descriure la realitat de la segregació escolar a Catalunya	Segregació escolar a Catalunya	Concepte segregació escolar		Què entens tu per segregació escolar?	Entrevistes	Experts
		Situació actual a Catalunya		Actualment, com descriuries la situació de la segregació escolar a Catalunya?		
		Conseqüències	-Persones afectades -Tipus d'afectació	Combatre la problemàtica de la segregació escolar és necessari, ja que aquesta suposa una vulneració del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats. Aquest fenomen limita les oportunitats de l'alumnat d'assolir el seu màxim desenvolupament possible,		

				<p>especialment de l'alumnat socialment més desfavorit. En general, aquest últim, accedeix més tard a l'oferta educativa, obté pitjors resultats al llarg de la seva escolaritat i abandona abans el sistema educatiu del que ho fan els infants socialment més afavorits. Què opines sobre aquest fet?</p>	
		Marc legal	<ul style="list-style-type: none"> -Polítiques -Iniciatives -Estratègies 	<p>S'ha demostrat que mesures aplicades fins aleshores, com ara el Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, plantejat l'any 2019, han tingut una repercussió positiva en l'evolució de la segregació escolar, tot i que encara és elevada i el seu ritme de reducció és molt</p>	

				<p>baix. Quines polítiques, iniciatives o estratègies creus que serien òptimes portar a terme per assolir més ràpidament el que es considera un nivell baix de l'índex de dissimilitud?, definit per la Fundació Bofill (2021) com el percentatge d'alumnat que caldria redistribuir per garantir que està distribuït de manera equilibrada en tota la xarxa.</p>		
		<p>Recursos dedicats a combatre la segregació</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Econòmics - Socials - Professionals 	<p>Penses que hi ha suficients recursos per fer possible la disminució d'aquesta problemàtica?</p>		

Objectiu	Dimensió	Categoria	Subcat	Ítem	Instrument	Participants
<p>Analitzar el paper del programa Magnet davant la problemàtica de la segregació escolar</p>	<p>Programa Magnet</p>	<p>Coneixement programa</p>	<p>- Trets del programa</p> <p>- Elements que formen el programa</p>	<p>Davant la realitat de la segregació escolar a Catalunya, l'any 2012, va iniciar-se al territori el programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu», impulsat per la Fundació Jaume Bofill. M'agradaria saber com es va viure des de la coordinació del programa l'inici de l'establiment d'aquest als centres educatius de Catalunya. És a dir, com va viure l'experiència (que us preocupava, quines sensacions va tenir, com va anar...)</p> <p>Quin objectiu té el formador i la institució partner per aconseguir l'èxit del programa i obtenir resultats a l'escola col·laboradora?</p> <p>En els projectes Magnet s'ajunten tres elements per</p>	<p>Entrevistes</p>	<p>Experts Mestres</p>

aconseguir l'èxit: el saber pedagògic d'un equip de docents; el coneixement i la projecció social d'una institució; i un assessorament de qualitat per part d'un formador del programa. Fent referència a aquest últim, tinc entès que el seu paper és acompanyar i assessorar els centres per establir una transformació i millora pedagògica. Però, com es forma ell mateix per garantir aquesta tasca?

Pel que fa als altres professionals, els que formen part dels centres educatius i de les institucions d'excel·lència, establint una aliança Magnet, demanen ells formar part del programa o és el programa el que s'ofereix a ells?

		<p>Realitat a les escoles</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Situació social de l'escola abans de l'establiment del programa - Experiència introducció programa 	<p>Com era la situació de l'escola abans d'aplicar el programa Magnet, ja que tinc entès que aquest focalitza la seva actuació en aquells centres que presenten una composició social desequilibrada respecte el seu territori de referència.</p> <p>Per tal que el programa Magnet sigui beneficiós, és necessari que el centre aportí el seu granet de sorra duent a terme una renovació pedagògica i un canvi educatiu. Com a escola, com va viure el canvi de metodologia i tot el que aquesta comportava? És a dir, com va ser la vostra experiència amb la introducció del programa?</p>		
		<p>Relacions</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Descripció de 	<p>Si haguessis de descriure les</p>		

		entre els elements que formen Magnet	les relacions creades amb els altres elements Magnet	<p>relacions que estableixes amb els altres elements Magnet, com les descriuries?</p> <p>Com decidiu el projecte que treballareu conjuntament i com porteu a terme l'organització i programació? Per exemple, pel que fa a les reunions entre l'escola i la institució col·laboradora, o pel que fa al contacte que s'estableix entre aquesta última i els infants.</p> <p>Les institucions col·laboradores que participen amb els centres escolars, no tenen per què ser professionals de l'educació. Com porteu el fet de transmetre els vostres coneixements a l'escola? Se us fa difícil adaptar els continguts per tal que els infants entenguin</p>	
--	--	--------------------------------------	--	---	--

				coneixements tan científics?		
		Valoració de l'experiència	- Experiència de treballar conjuntament amb altres elements Magnet	Què n'extreus de l'experiència de treballar conjuntament amb altres elements dins el programa Magnet?		
		Efectivitat programa	- Opinió entorn el programa - Resultats evidenciats a les escoles en aplicar el programa Magnet - Reducció de la segregació escolar en aplicar el programa	Davant la realitat de la segregació escolar a Catalunya, l'any 2012, va iniciar-se al territori el programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu», impulsat per la Fundació Jaume Bofill. Què opines sobre aquest programa? Estàs d'acord, tal com s'ha demostrat, que les escoles Magnet són un exemple efectiu per combatre la segregació escolar? Quins resultats heu vivenciat a l'escola a partir d'establir el programa Magnet?		

				Penses que gràcies a l'aplicació del programa Magnet es redueix la segregació escolar als centres?		
		Donar a conèixer el programa	- Com donar a conèixer aquesta estratègia	Què es podria fer per donar a conèixer el programa Magnet i fer que més escoles l'apliquessin per tal de combatre la segregació escolar del territori més ràpidament?		

Annex 2:

Entrevistes a experts:

Entrevista Experta 1:

1. Primerament, m'agradaria conèixer-te una mica més, preguntant-te així sobre el teu perfil professional: els teus estudis, la recerca que fas, el teu treball actual...
2. Què va fer que t'interessessis per la segregació escolar, acabant convertint-te així en experta sobre aquesta? Hi ha alguna raó concreta que t'empentés a fer recerca sobre ella?
3. Què entens tu per segregació escolar?
4. Actualment, com descriuries la situació de la segregació escolar a Catalunya?
5. Combatre la problemàtica de la segregació escolar és necessari, ja que aquesta suposa una vulneració del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats. Aquest fenomen limita les oportunitats de l'alumnat d'assolir el seu màxim desenvolupament possible, especialment de l'alumnat socialment més desfavorit. En general, aquest últim, accedeix més tard a l'oferta educativa, obté pitjors resultats al llarg de la seva escolaritat i abandona abans el sistema educatiu del que ho fan els infants socialment més afavorits. Què opines sobre aquest fet?
6. S'ha demostrat que mesures aplicades fins aleshores, com ara el Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, plantejat l'any 2019, han tingut una repercussió positiva en l'evolució de la segregació escolar, tot i que encara és elevada i el seu ritme de reducció és molt baix. Quines polítiques, iniciatives o estratègies creus que serien òptimes portar a terme per assolir més ràpidament el que es considera un nivell baix de l'índex de dissimilitud?, definit per la Fundació Bofill (2021) com el percentatge d'alumnat que caldria redistribuir per garantir que està distribuït de manera equilibrada en tota la xarxa.
7. Penses que hi ha suficients recursos (econòmics, socials, professionals...) per fer possible la disminució d'aquesta problemàtica?
8. Davant la realitat de la segregació escolar a Catalunya, l'any 2012, va iniciar-se al territori el programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu», impulsat per la Fundació Jaume Bofill. Què opines sobre aquest programa? Estàs d'acord, tal com s'ha demostrat, que les escoles Magnet són un exemple efectiu per combatre la segregació escolar?
9. Què penses que es podria fer per donar a conèixer el programa Magnet i fer que més escoles l'apliquessin per tal de combatre la segregació escolar del territori més ràpidament?

Entrevista Experta 2:

1. Primerament, m'agradaria preguntar-te què entens tu per segregació escolar?
2. Actualment, com descriuries la situació de la segregació escolar a Catalunya?
3. Combatre la problemàtica de la segregació escolar és necessari, ja que aquesta suposa una vulneració del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats. Aquest fenomen limita les oportunitats de l'alumnat d'assolir el seu màxim desenvolupament possible, especialment de l'alumnat socialment més desfavorit. En general, aquest últim, accedeix més tard a l'oferta educativa, obté pitjors resultats al llarg de la seva escolaritat i abandona abans el sistema educatiu del que ho fan els infants socialment més afavorits. Què opines sobre aquest fet?
4. S'ha demostrat que mesures aplicades fins aleshores, com ara el Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, plantejat l'any 2019, han tingut una repercussió positiva en l'evolució de la segregació escolar, tot i que encara és elevada i el seu ritme de reducció és molt baix. Quines polítiques, iniciatives o estratègies creus que serien òptimes portar a terme per assolir més ràpidament el que es considera un nivell baix de l'índex de dissimilitud?, definit per la Fundació Bofill (2021) com el percentatge d'alumnat que caldria redistribuir per garantir que està distribuït de manera equilibrada en tota la xarxa.
5. Penses que hi ha suficients recursos (econòmics, socials, professionals...) per fer possible la disminució d'aquesta problemàtica?
6. Davant la realitat de la segregació escolar a Catalunya, l'any 2012, va iniciar-se al territori el programa «Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu», impulsat per la Fundació Jaume Bofill. M'agradaria saber com es va viure des de la coordinació del programa l'inici de l'establiment d'aquest als centres educatius de Catalunya. És a dir, com vas viure l'experiència (que us preocupava, quines sensacions vas tenir, com va anar...).
7. En els projectes Magnet s'ajunten tres elements per aconseguir l'èxit: el saber pedagògic d'un equip de docents; el coneixement i la projecció social d'una institució; i un assessorament de qualitat per part d'un formador del programa. Fent referència a aquest últim, tinc entès que el seu paper és acompanyar i assessorar els centres per establir una transformació i millora pedagògica. Però, com es forma ell mateix per garantir aquesta tasca?
8. Pel que fa als altres professionals, els que formen part dels centres educatius i de les institucions d'excel·lència, establint una aliança Magnet, demanen ells formar part del programa o és el programa el que s'ofereix a ells?

9. Com definiríes els beneficis que obtenen les escoles en aplicar el programa Magnet, fent referència a la seva efectivitat per combatre la segregació escolar?

10. Tal com va demostrar la sociòloga Aina Tarabini en l'informe d'avaluació de l'experiència pilot del programa, portada a terme entre 2012 i 2017 en cinc centres diferents, les escoles Magnet són un exemple efectiu per combatre la segregació escolar. Què es podria fer per donar a conèixer el programa Magnet i fer que més escoles l'apliquessin per tal de combatre la segregació escolar del territori més ràpidament?

Entrevista Expert 3:

1. Com bé sabem, per desenvolupar el projecte Magnet i, com a conseqüència, garantir el seu magnetisme i èxit, s'estableix una aliança entre un centre educatiu i una institució d'excel·lència en un camp de coneixement específic, com és el Museu del Ter. Com definiríes el vostre paper, com a institució *partner*, dins el programa? Quin és el vostre objectiu principal com a institució d'excel·lència?

2. En el vostre cas concret, tinc entès que vau establir l'aliança Magnet amb l'Institut del Ter. M'agradaria preguntar-te com era la situació social d'aquesta escola, ja que tinc entès que el programa focalitza la seva actuació en aquells centres que presenten una composició social desequilibrada respecte el seu territori de referència.

3. Com descriuries la relació que vau establir amb l'Institut del Ter?

4. Com decidiu el projecte que treballareu conjuntament i com porteu a terme l'organització i programació? Per exemple, pel que fa a les reunions entre l'escola i la institució col·laboradora, o pel que fa al contacte que s'estableix entre aquesta última i els infants.

5. Els treballadors del Museu del Ter que col·laboren amb el centre escolar, no tenen per què ser professionals de l'educació. Com porteu el fet de transmetre els vostres coneixements a l'escola? Se us fa difícil adaptar els continguts per tal que els infants entenguin coneixements tan científics?

6. Durant l'evolució per establir una millora pedagògica als centres, s'ofereix un assessorament de quatre anys a les escoles per tal d'ajudar-les a fer un procés d'orientació i de canvi, a partir del suport i acompanyament d'un formador del programa. Com a institució participant en l'aliança Magnet, també rebeu aquesta ajuda per part del formador?

7. Com a institució *partner*, que n'extraieu de l'experiència de treballar conjuntament amb una escola?

8. Quins resultats heu vivenciat a l'escola amb la qual heu treballat colze a colze a partir d'establir el programa Magnet?

9. Per tant, podríem dir que gràcies a l'aplicació del programa Magnet s'ha reduït la segregació escolar al centre amb el qual heu col·laborat?

Entrevista Expert 4:

1. Primerament, m'agradaria conèixer-te una mica més, preguntant-te així sobre la teva trajectòria professional dins el programa "Magnet: aliances per a l'èxit educatiu", ja que tinc entès que has desenvolupat diverses funcions dins d'aquest.

2. Concretament com definiries el teu paper dins del programa? Quin és el teu objectiu principal com a formador?

3. Com definiries la finalitat del procés d'acompanyament i assessorament que ofereixes a les escoles?

4. Durant el procés de transformació metodològica de l'escola, el programa Magnet acompanya el centre per tal d'establir una millora pedagògica, a través d'una formació. S'ofereix un assessorament de quatre anys a l'escola per tal d'ajudar-la a fer un procés d'orientació i de canvi, a partir del suport i acompanyament d'un formador. Però, com es forma ell mateix per garantir aquesta tasca?

5. Com sabem, en els projectes Magnet s'ajunten tres elements per aconseguir l'èxit: el saber pedagògic d'un equip de docents; el coneixement i la projecció social d'una institució; i un assessorament de qualitat per part d'un formador del programa, com és el teu cas. Quina relació tens tu amb els dos primers grups de professionals? Com els ajudes a establir l'aliança entre tots dos (si és que els ajudes)?

6. Per tal que el programa Magnet sigui beneficiós, és necessari que els centres aportin el seu granet de sorra duent a terme una renovació pedagògica i un canvi educatiu. En general, des de la teva experiència, com viuen aquests el canvi de metodologia i tot el que aquesta comporta? Els fa respecte aquesta nova manera de fer?

7. Com a formador del programa, que n'extreus de l'experiència de treballar conjuntament amb una escola, acompanyant-la i assessorant-la, vetllant per una transformació i millora metodològica?

8. Tal com he esmentat anteriorment, tinc entès que aquest assessorament té una durada de quatre anys. Un cop finalitza aquest procés que succeeix? En general, les escoles es veuen preparades per continuar evolucionant sense el vostre suport?

9. En general, quins resultats has evidenciat a les escoles a partir d'establir el programa Magnet? Com definiries els beneficis que obtindrien les escoles en aplicar-lo?

10. Finalment, des de la teva experiència, penses que el programa Magnet és efectiu per combatre la segregació escolar? És a dir, que gràcies a l'aplicació d'aquest es redueix la segregació escolar als centres?

Entrevista a mestres (Mestre 1 i Mestre 2):

1. Primerament, m'agradaria preguntar-te com era la situació de l'escola abans d'aplicar el programa Magnet, ja que tinc entès que aquest focalitza la seva actuació en aquells centres que presenten una composició social desequilibrada respecte el seu territori de referència.

2. Per tal que el programa Magnet sigui beneficiós, és necessari que el centre aporti el seu granet de sorra duent a terme una renovació pedagògica i un canvi educatiu. Com a escola, com va viure el canvi de metodologia i tot el que aquesta comportava? És a dir, com va ser la vostra experiència amb la introducció del programa?

3. Durant aquesta evolució per establir una millora pedagògica, s'ofereix un assessorament de quatre anys a l'escola per tal d'ajudar-la a fer un procés d'orientació i de canvi, a partir del suport i acompanyament d'un formador del programa. Us va ser d'ajuda el seu paper?

4. L'objectiu principal de les escoles Magnet és crear un projecte prou innovador i específic per així augmentar l'heterogeneïtat social al centre. Per desenvolupar aquest projecte, i com a conseqüència, garantir el seu magnetisme i èxit, s'estableix una aliança entre l'escola i una institució d'excel·lència en un camp de coneixement específic. En el vostre cas concret, amb qui va establir aquesta aliança? Com descriuries aquesta relació amb la institució *partner*?

5. Com decidiu el projecte que treballareu conjuntament i com porteu a terme l'organització i programació? Per exemple, pel que fa a les reunions entre l'escola i la institució col·laboradora, o pel que fa al contacte que s'estableix entre aquesta última i els infants.

6. Com a escola, que n'extraieu de l'experiència de treballar conjuntament amb una institució d'excel·lència en un camp de coneixement específic?

7. Quins resultats heu vivenciat a l'escola a partir d'establir el programa Magnet?

8. Per tant, podríem dir que gràcies a l'aplicació del programa Magnet s'ha reduït la segregació escolar al vostre centre?